

„Zutphensche Kerkbode“ bezig. Hij beriep zich ook op Dr v. Haeringen. De Hummelen antwoordt daarop als volgt:

En dat antwoord is: neen, de Synode vergist zich niet, in weerwil van het citaat van den **Classicus** Dr Van Haeringen. Als deze geen classicus maar een theoloog geweest was, zou hij waarschijnlijk geweten hebben, dat zijn citaat misleidend is.

Aanvankelijk is Augustinus door zijn bestrijding van de Manicheërs wel wat den allegorischen kant uitgegaan, onder invloed van Ambrosius. Maar later is hij hierop terug gekomen in zijn „De Genesi ad litteram“. Hier handhaaft hij, evenals de Asser Synode, den letterlijken zin van het verhaal met nadruk, gelijk blijkt uit Augustinus' Opera Omnia, uitgave der Benedictijners 1700 t. III pg. 169 en v.v.

Op pg. 170 bestrijdt hij zelfs opzettelijk degenen die, wat in het paradijsverhaal staat „non propria sed figurata intelligi voluit“ (niet eigenlijk maar figuurlijk willen verstaan) en wijst er ben op, hoe zij, al zeggen zij fidem habere divinis libris (dat ze gelooven in de H. S.) toch feitelijk het gezag der H. S. verwerpen. Augustinus kan dus allerminst tegen de Synode van Assen uitgespeeld worden.

Men ziet, dat het wetenschappelijk materiaal, dat tegen de Synode aangebracht wordt, niet zoo breed is, als op meetings wordt uitgeroepen.

Het is niet (zoals in „De Avondpost“ geklaagd wordt) Dr Geelkerken veroordeelen naar wat hij niet gezegd heeft, maar het is een aanvaarding van den handschoen, dien hij toewierp, als men in dit door hem zelf naar het wetenschappelijk terrein overgebracht geding, zijn „uitgangspunt“ ook beoordeelt naar wat er consequent uit zou voortvloeien. Dat hoort bij wetenschap. Prof. Aalders zegt iets ervan in het „Onderlingenblad“.

Maar indien het onzeker is of de boom zintuiglijk waarneembaar was, dan is het eveneens onzeker of Eva dien bodem en zijne vrucht heeft gezien en onzeker of hij haar de begeerte is gewekt om er van te eten; van een niet zintuiglijk waarneembare boom heeft zij ook de vrucht niet kunnen eten noch die aan haren man kunnen geven; dan is het alweer ten eenenmale onzeker waarin eigenlijk de daad van den val heeft bestaan.

Ja, dan wordt het ten slotte toch eigenlijk zelfs heelmaal onzeker of er wel een val geweest is. Dr Geelkerken heeft het met nadruk erkend, dat voor hem het feit van den val vaststaat (zoo reeds in de „preek-couperie“ en ook later steeds); maar de vraag moet in allen ernst gedaan of hij op zijn standpunt daarvoor wel eenigen grond heeft.

Eveneens:

Indien het onzeker zou woen of we in deze dingen met zintuiglijk waarneembare werkelijkheden te doen hadden, dan zou daarmee ook onzeker worden waarin eigenlijk het proefgebed, de verleiding en de val zouden hebben bestaan.

Waarna nog deze historische herinnering omtrent de bij de Synode ingekomen stukken gevoegd wordt:

Als het Johannes-Evangelie ons leert, dat Jezus op

de brulloft te Kana water in wijn veranderde, zou precies op dezelfde wijze, als hij het verhaal van den val geschiedt, beredeneerd kunnen worden dat dit geen zintuiglijk waarneembare verandering van woen was, al staat er dan ook bij dat de hofmeester ervan „proefde“ en daardoor overtuigd werd dat hij te doen had met wijn van de allerbeste kwaliteit — want Adam en Eva „proefden“ ook van de verboden vrucht, en toch zou die boom waaraan deze groeide een niet zintuiglijk waarneembare boom geweest kunnen zijn. Men meene niet, dat wij overdrijven. Dr G. heeft helaas al reeds school gemaakt. Er zijn al personen binnen onze Gereformeerde kerken, die de door hem voor Gen. 2 en 3 geïntroduceerde methode metterdaad ook reeds op andere Schriftgedeelten hebben toegepast. In een van de brieven welke de Synode bereikten om tegen hare beslissing te protesteeren werd de onrechtmatigheid van die beslissing betoogd onder meer op grond dat men toch ook elders in de Schrift zich niet zoo angstvallig aan den letterlijken en eigenlijken zin te houden had, en als voorbeeld werd toen genoemd de worm, waarvan sprake is in Jona 4:7, die den door God beschikten wonderboom atak, zoodat hij plotseling verdorde. Die worm zou volgens den briefschrijver geen werkelijke worm geweest zijn, maar niet anders dan een zinnbeeldige voorstelling van de Almacht Gods, die in staat is om in korten tijd een boom te doen verdorren.

Over de consequenties, die volgen moeten, zegt Dr Laman in zijn blad:

Indien zijn standpunt hem ernst is, en dat moet het hem wel zijn, waar hij er zelfs een breuk met het kerkverband voor heeft overgehad, dan kan hij niet blijven staan, waar hij nu staat. Het slappe koorde geeft geen rust. De traditioneele opvatting moet nog door hem aanvaard *manque de mieux*, bij gebrek aan beter. Maar dat kan zoo niet blijven.

Voorbij het snijpunt wordt de divergentie steeds grooter. Wanneer twee lijnen elkander hebben gekruist, raken zij hoe langer hoe meer van elkander af. Dr Geelkerken zal nu moeten toonen, hoe hij organische vrijheid verstaat.

Ja, de tijd zal het leeren. Maar hij heeft al geleerd: dat Dr G. de christelijke wetenschap wel gediend heeft, maar niet, toen hij naar Assen toog.

En over zijn volgelingen schrijft, zonder natuurlijk allen gelijk te beoordeelen, Prof. Grosheide in „Noord-Holl. Kbl.“:

Er is een niet zoo kleine groep gekomen m. n. in de gemeente van Dr Geelkerken, die vrijwel zonder kritiek alles van hem aanneemt. Ook in den Kerkeraad drong dit door. En zoo moet het wel verklaard worden, dat telkens bleek, hoe tijdens het geding de Kerkeraad van Amsterdam-Zuid het oog voor de juiste verhoudingen verloren had. Hij is door Dr Geelkerken verder te dringen, door hem niet te willen tegenhouden, mede oorzaak geworden van den droeven afloop der zaken. En Dr Waterink zegt in zijn kroniek in „Geref. Th. Tijdschr.“:

Het is een feit, dat er onder die mensen, die om een nadere oriëntering vragen, klaarblijkelijk zooveel zijn, die nog nimmer hebben kennis genomen van datgene, wat in onzen kring in dezen reeds werd gedaan. Hoe onbekend is voor velen van de mensen, die zoo hard roepen b.v. het werk van Dr J. Woltjer; hoe wel-

nig is men veelal op de hoogte met den arbeid van Bayneek, ook al prijst men hem nog zoozeer. Het heeft meermalen den schijn, dat men, bij al zijn geroep, anderen napraat, en op goed geluk af maar eenige mogelijkheden noemt.

Dr Geelkerken heeft het nog al eens tegen orthodoxe knikkebollen. Ik doe op andere manier graag mee. Maar ziet hij niet, hoort hij niet, ruikt hij niet de knikkebollen in zijn eigen wetenschappelijke voorhof?

K. S.

KERKNIEUWS.

GEREFORMEERDE KERKEN.

Tweetal te:

Delft (vac-K. Schilder): A. M. Bsoegange te Sassenheim en P. v. d. Spek te Spijkenisse.
Kong Zaandijk: A. B. W. M. K. te Wommelt en H. Stem te Zoutkamp.
Soest (vac-Dr J. Hoek): J. v. d. Meulen te Den Bosch en C. v. d. Wouda te Gorredijk.

Beroepen te:

Baanbrugge, cand. J. C. Haartsen te Oost-Souburg.
Den Helder: C. v. d. Wouda te Gorredijk.
Hilversum (vac-A. v. Andel): G. Laarman te Klundert.
Kooten: W. H. v. d. Vegt te Drachtster Compagnie.
Soerabaja (2e pred. pl.): P. v. d. Spek te Spijkenisse.
Waardhuizen e.a.: cand. J. C. Haartsen te Oost-Souburg.

Aangenomen naar:

Abcoude-Proodij: cand. N. Willemse te Amersfoort.
Zwolle (vac-K. J. Kasteijn): Dr J. Thijss te Meppel.

Bedankt voor:

Anna-Jacobsdorp, Nieuwerkerk a. d. IJssel, Aalsmeer, Woubrugge, Lelystad, Laren (N.H.), Tholen, Westzaan en Velepoort: cand. N. Willemse te Amsterdam.
Vriesveld: J. Oosterbeek te Wilnis.

Afscheid van:

Asperen: J. N. Lindeboom, em. pred. Tekst Ps. 122:6 (behandeld door Prof. L. Lindeboom, rectoris ongetuigdheid van zijn broeder).
Schoveningen: G. O. Donner. Tekst Pred. 12:13 en 14.
Spakenburg: J. de Waard. Tekst Neh. 13:14 en 22b.

CHR. GEREFORMEERDE KERK.

Beroepen te:

Zwijndrecht: J. Jongeleen te Hilversum.
Lisse: P. J. de Bruin te Veenendaal.

Bedankt voor:

Leerdam: D. Driessen te 's-Gravenzande.

GEREFORMEERDE GEMEENTEN.

Beroepen te:

Hildderkerk: H. Kievit te Veenendaal.

Bedankt voor:

Aagtekerke: A. Verhagen te Middelburg.
's-Gravenpolder: H. Kievit te Veenendaal.

Afscheid van:

Holden: W. den Bengst. Tekst Hebr. 13:20 en 21.

NEDERLANDSCHE HERVOORMDE KERK.

Beroepen te:

Buikslot: W. W. Sijddé te Oude-Wetering.
Den Briel: Th. M. Loran te De Lier.
Lutten a. d. Dordemsvaart: R. Schellenberg te Overdinkel.
Oudewater: D. Plantinga te Elburg.

GANZEVOORT'S ORGELHANDEL - ZWOLLE

MANNBORG LIEBIG LINDHOLM	Vraagt Catalogus	WORCESTER STANDARD HILDEBRANDT
RUILEN	VERHUREN	REPEREEREN

DISSERTATIE

Wie een Dissertatie wil laten drukken, verzume niet model en prijs aan te vragen ter drukkerij van

OOSTERBAAN & LE COINTRE
GOES

ZENDINGS LIEDEREN

verzameld door een onderwijzer eener Kinderzendingsschool.

Dit bundeltje bevat 38 Zendingliederen, op daarbij aangegeven, alom bekende wijzen, te zingen door kinderen en grooteren. Te gebruiken zowel op kindersendingsscholen als op andere zendingssamenkomsten.
Prijs f 0.35; bij minstens 50 ex. à f 0.20 per ex.

GOES. OOSTERBAAN & LE COINTRE.

GEEN ADVERTENTIE

in „DE REFORMATIE“ blijft zonder resultaat, omdat zij door DUIZENDEN wordt gelezen!!

Voor een goede Kerkelijke Administratie

gebruik men onze REGISTERS tot het inschrijven van

Doopleden, Lidmaten in vollen rechte en Huwelijksinzegeningen

in iedere dikte verkrijgbaar

Proefvellen op aanvraag ter inzage

Verder zijn bij ons verkrijgbaar:

Attestatiën voor Doopleden

„ „ „ Lidmaten in vollen rechte

Berichtkaarten verhuizing leden

Credentiebrieven

Beroepingsbrieven met Salarisregeling

Goes

OOSTERBAAN & LE COINTRE

GROEN

ELOUT

MACKAY

KUYPER

LOHMAN

DE VISSER

Van bovenstaande pleitbezorgers van het Christelijk Onderwijs lieten wij GROOTE PORTRETten vervaardigen in koper-diepdruk. De prijs van dit zestal portretten in lijst (buitenmaat 37 x 46 c.m.), verpakt in kist, bedraagt f 30 — inclusief emballage. — Bestellingen kunnen onmiddellijk worden uitgevoerd.

GOES.

OOSTERBAAN & LE COINTRE.

Hebt Gij al kennis - gemaakt met -

DE MAATSCHAPPIJ

Christel. Sociaal-Economisch Weekblad,

onder redactie van onze meest bekende mannen en vrouwen

?

Zoo niet, vraag dan nog heden proefnummers aan de DRUKKERIJ ORANJE NASSAU BAARN

Dit belangrijke, goed geïllustreerde tijdschrift, zoo goed als zonder uitzondering gunstig beoordeeld en door de Christelijke Pers hartelijk aanbevolen, kost slechts f 2.50 per halfjaar en valt daarom onder het bereik van ieder, die op Sociaal-Economisch gebied voorlichting van Christelijke Voormannen wenscht.

Ondergeteekende

te

adres

abonneert zich op wenscht proefnummers v

De Maatschappij

In open envelop gefrankeerd met 2 cts. postzegel te zenden aan de Drukkerij Oranje Nassau te Baarn

26 April a.s. hopen D.V. onze geliefde Ouders

P. OOSTERBAAN en M. W. LAMBOOIJ

hun 25-Jarige Echtvereniging te herdenken.

Hun dankbare Kinderen.

Goes

Bandoeng 16 April '20.

Doetinchem

Ontvangdag: Zaterdag

24 April, 3-5 uur.

ZALIG DE DOODEN, DIE IN DEN HEERE STERVEN

Een lied met harmonium-, orgel- of piano-begeleiding.

4e druk. Prijs f 0.40.

OOSTERBAAN & LE COINTRE.

GOES.

DOELMATIGE RECLAME VERGROOT DEN OMZET!!

DE REFORMATIE

biedt een uitgezochte gelegenheid tot het maken van reclame onder koopkrachtig publiek

Vraag nog heden voorwaarden bij abonnement

f 25.- Belooning

aan diogene die mij voor 1 jaar f 500.— tegen rente wil leenen.

Brieven onder letter M, Bureau van dit blad.

Medewer

dam;

Kunst;

dam;

Tilburg;

Prof. Dr

INHOUD: Van

Schrift: Nocht

kelijk: Leven;

voert. — Po

Geestelijke Aw

ning. — Po

VAN KER

Men zal

ten zijn discip

en den Messia

plaats: in d

senkamer

„Wocetijn“

gemeensch

want zij v

Wat aan

schappelij

stille, de afzo

en het gewo

Wat is stil

in al wel-spre

leekent het:

Christus' dag

leen bij voc

rich wilden

En dan is

ron“. Men be

na te denken

plaats der c

woord, als hi

komt voor al

en die gaat

slot (Luc. 13

leeren wil,

front der sch

dan zegt hij:

weer gebruikt

Waar de „bi

geestelijk verk

leer of leuze,

1:3). In de b

(Lucas 12:3)

zijn gedempte

men er houd

den. Er zijn

van Matth. 2

duk, waarin

woord wordt

hia 7:16), er

vertaling van

tot aanduidin

ntieme gede

ruaf gelegen

vertrek.

Wie dus d

„binnenkamer

het publieke

Daarmee w

Het raadse

Want de m

blootstelt, die

Gewoel der m

aan het oord

hem vergisser